

Катерина Клименко

СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ ЯК ПРИНЦИП АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Сучасна Україна перебуває в руслі інтеграції у світовий та європейський освітній простір. Саме ці тенденції ставлять нові виклики перед системою вищої освіти України. Реалізація цих інтеграційних завдань наповнена філософсько-педагогічними концепціями гуманізму, антропоцентризму, персоналізму, людиноцентризму які були змістом формування академічної культури університетів у різні історичні періоди.

У сучасності зріс інтерес до проблем духовного становлення особистості в межах освіти та самоосвіти через призму суб'єкт-суб'єктних відносин студента та викладача. Таке характерне зростання базується на стратегії формування партнерських відносин між університетом і студентами.

В Україні студентоцентризм є принципом академічної культури сучасних університетів, у зв'язку з цим актуальним постає питання підготовки кваліфікованих фахівців на засадах студентоцентрованої навчання.

Аналіз наукових джерел показує, що ця проблема є предметом наукових пошуків вітчизняних та зарубіжних вчених: аспекти педагогічної взаємодії у вищій школі вивчали Бех І., Гончар О., Заброцький М., Зязюн І., Каган М., Ковальчук Л. Обґрунтування людиноцентризму як феномену освітньої політики в Україні розкривається в працях Бердяєва М., Кременя В., Кутирьєва В. Окремим аспектам реалізації принципу студентоцентризму в вищій школі присвячено роботи Баранника З., Бойко А., Драйдена Г., Дудко І., Червінської Л., Хоружого Г.

Мета нашого наукового пошуку полягає в обґрунтуванні студентоцентризму, як принципу академічної культури сучасних університетів в Україні та за її кордонами.

Зараз інтенсивно відбувається модернізація вищих навчальних закладів України. Академічна культура в усі часи змінювалась, що позначалось на умовах для формування середовища, де учасник університетського життя може зростати як людина. Вище сказане є найважливішою складовою вищої школи як соціального інституту.

Академічна культура – це інтелектуально-етична система цінностей, мотивацій, переконань та сприйнятів, які визначають професійну діяльність в освіті та науці. Вона може сприйматися в двох аспектах: формальному(закони, статуту), та в неформальному(традиції, звички).

Існують такі рівні академічної культури: загальний (інституціональний), профільно-професійний, корпоративний, індивідуальний. У свою чергу корпоративний рівень поділяється на професорсько-викладацький та студентський. Останній ми і будемо розглядати як основний.

Сучасна академічна культура невід'ємно пов'язана з людиноцентризмом як феноменом освітньої політики України. Терміном «людиноцентризм» позначаються різноманітні й водночас концептуально спрямовані відтінки філософської думки, об'єктом яких є людина [1].

На думку Кременя В. Г., людиноцентризм – це актуалізація гуманістичних імперативів. Об'єктивна логіка розгортання сучасного соціально-політичного й культурного життя перетворює гуманізм і філософську антропологію в новий тип світогляду – людиноцентризм [3], який дозволяє орієнтувати навчальний процес так, щоб зумовлювати процес мисленнєвого очищення, розумового осяяння.

Викладачі, як суб'єкти освітнього людиноцентричного процесу, виступають не тільки професіоналами у певній предметній сфері, але й носіями соціокультурного досвіду, а студенти є суб'єктами культурного і професійного спілкування в системі «викладач-студент», саме цьому відповідає академічна культура.

Студентоцентроване навчання зумовлює підвищення якості освіти та набуття здобувачами незаперечних конкурентних переваг.

Відомо кілька визначень поняття «студентоцентризм», зокрема, це: активна реакція освітянського середовища на мінливі потреби ринку праці, на потребу формування компетенцій, що необхідні для розбудови нової економіки знань; це модель розвитку освіти, за якої студент з об'єкта перетворюється на суб'єкт освітньої діяльності, тобто на активного учасника науково-освітнього процесу; концентрація зусиль на врахуванні індивідуальних якостей, на формуванні індивідуальних освітніх траєкторій та, відповідно, індивідуального профілю компетенцій; це здатність і готовність двох суб'єктів – університету і студента – нести нелегкий Хрест задля того, щоб виконати місію на цій Землі, реалізувати найвищі цінності (у філософському розумінні); наука і практика цінностей, цінностей, які сповідуємо ми, цінностей, які допомагають нам виховувати особистостей, готувати компетентних фахівців, патріотів, майбутню еліту нації.

Ми цілком поділяємо науковий висновок кожного вченого та вважаємо за потрібне додати, що, загалом студентоцентризм – це нова філософсько-

педагогічна модель розвитку освіти, за якої студент стає суб'єктом науково-освітньої діяльності в інноваційному ціннісно-культурному середовищі сучасних університетів.

Педагог у навчальному процесі є консультантом (тьютером), який лише уважно спостерігає за студентом і направляє його активність в ту чи іншу сторону. Це передбачає високу мотивацію студентів до навчання, яка формується не лише в академічній сфері.

Студентоцентрована освіта з її акцентуацією на набуття протягом навчання фундаментальності і універсальності знань, умінь і навичок є найбільш компетентною, передбачає розширення прав і можливостей тих, хто навчається, розробку нових підходів до викладання і навчання, навчальних програм, що відображають практичний бік реалізації компетентісного підходу у вищій освіті [4].

У практиці останніх років інституціональні засади студентоцентризму були пов'язані з:

- провадженням індивідуальних навчальних планів;
- введенням інституту сертифікаційних програм;
- розбудовою нової системи менеджменту наукової діяльності;
- запровадженням електронного журналу обліку поточної успішності;
- запровадженням нової системи оцінювання знань;
- видачею додатку до диплому європейського зразка;
- розробкою карт самостійної роботи студентів;
- змінами в організації навчального процесу на денній та заочній формі навчання;
- системною роботою над розвитком дистанційного навчання [2].

Поширеним явищем є так звана інтелектуальна міграція – міграція високої кваліфікації наукових працівників та викладачів, яка буває тимчасовою та постійною.

Бакіров В. С., досліджуючи академічну культуру українського студентства, дійшов висновку, що 90% вітчизняних студентів не мають досвіду навчання за кордоном, з яких половина цього не планує. У той же час студенти, які навчалися за кордоном розповіли про різницю вітчизняних та зарубіжних ВНЗ, а саме: 1) систематичність та сумлінність виконання завдань; 2) списування є неприйнятною практикою; 3) відсутня практика колективної підготовки шпаргалок, оскільки кожне завдання потребує індивідуального підходу; 4) чітка орієнтація на формування кваліфікованого фахівця; 5) у європейських реаліях викладачі добре готуються до занять, формують завдання, які спонукають до роздумів та практичного застосування.

Вищі навчальні заклади розвинених країн прагнуть поєднати набір іноземних студентів з розширенням пропозицій на перспективних регіональних ринках світу, створюючи філії та зарубіжні відділення, що інколи розглядається як втручання в національну систему освіти і викликає невдоволення місцевої влади.

У глобальному середовищі XXI століття головною метою світових університетів стає підготовка конкурентоспроможних випускників, здатних швидко та нестандартно вирішувати різноманітні проблеми. Для вирішення стратегічних цілей та реакції на зміни в зовнішньому освітньому середовищі (наприклад, за-

стосування електронних засобів навчання) Бредфордський університет (Великобританія) розробив власну стратегію Навчання, Викладання та Оцінювання (НВО). Університет повністю підтримує студентів у їхньому особистісному розвитку. Можливості навчання та бажані результати студентів враховані у програмах та відповідних модулях. Програми також передбачають розвиток дисциплінарних, професійних та особистісних вмінь та навичок студентів. Такий підхід дає можливість студентам повністю бути впевненими у своєму прогресі та отриманих знаннях, що дозволить створити відповідний план дій для досягнення мети. Наш вітчизняний Київський національний університет імені Тараса Шевченка не наводить свою офіційну місію, але зазначає, що його «основними завданнями є навчально-виховна, науково-дослідницька та інноваційна діяльність».

Можемо зробити висновок, що студентоцентризм – це нова філософсько-педагогічна модель розвитку освіти, за якої студент стає суб'єктом науково-освітньої діяльності в інноваційному ціннісно-культурному середовищі сучасних університетів. Актуальним є демократичне спілкування учасників академічного вишу, а студентоцентрована освіта з її акцентуацією на набуття протягом навчання фундаментальності і універсальності є найбільш компетентною.

Список використаної літератури

1. Бойко А. Людиноцентризм як принцип особистісно орієнтованого навчання / А. Бойко // Вища освіта України. – 2008. – № 4. – С. 37–43.
2. Кільова Г. Вища освіта України у Болонському процесі: проблеми, завдання, перспективи / Г. Кільова // Післядипломна освіта в Україні. – 2011. – №1. – С. 8–10.
3. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В. Г. Кремень. – К.: Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
4. Хоружий Г. Студентоцентризм як принцип академічної культури / Г. Хоружий // Вища школа. – 2012. – № 4. – С. 7–24.